

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ใน จังหวัดอุบลราชธานี แบบมีส่วนร่วม

Guidelines for Tourism Development of Community Villages in Khong Chiam District Pho Sai District and Mueang District in Ubon Ratchathani Province with Participation

สุจิตรา จันทนา¹ และจิราภรณ์ บุญยิ่ง²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ในจังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ในจังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมจากชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกชุมชนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ การประชุม และสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชน และทำการสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทชุมชนและศักยภาพของชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำนา ประมงในแม่น้ำ จุดแข็งคือวิถีชีวิตแบบชาวบ้านริมน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นจุดเด่น เช่น กุ้งแม่น้ำ ปลาแม่น้ำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การนวดแบบโบราณ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ทำขวัญข้าว รำกลองยาว ทำบุญประจำปี จุดอ่อน ได้แก่ ขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านความรู้ ด้านการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย สินค้าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ขาดความรู้ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักศักยภาพสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือ รูปแบบวิถีชีวิตริมน้ำและเกษตรกรรม ภูมิปัญญาของชุมชน มีการสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชน แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 2.1) ควรมีการเตรียมการก่อนการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชน เช่น การจัดประชุมเพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับชุมชน มีการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนอื่น 2.2) รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนมาจากพื้นฐานของศักยภาพของชุมชนในการท่องเที่ยว โดยสามารถกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ 2 แบบคือ การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน และแบบ 2 วัน 1 คืน

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยว อำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอเมือง แบบมีส่วนร่วม

¹ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail : sujitraeau@hotmail.com

² สาขาวิชาการจัดการคุณภาพ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail : jiraporn.bo@ssru.ac.th , E-mail: jiboonying@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the community context and potential of tourism resources in the village communities in Khong Chiam district, Pho Sai district, and Mueang district; 2) to study the participation in management community village tourism in Khong Chiam district, Pho Sai district, and Mueang district in Ubon Ratchathani province; 3) to study the development guidelines for community village tourism in Khong Chiam district, Pho Sai district, and Mueang district in Ubon Ratchathani. It was a qualitative research with participation of the communities. The samples were community members, guidelines for tourism development in the community villages in Khong Chiam district, Pho Sai district, and Mueang district. The tools used in this research were the property interviews, meetings, and seminars of all stakeholders in the tourist village communities. Descriptive statistics were used for data summary analysis.

The results of the research revealed that 1) community context and community potential were farming and fishing in the river; with prawns and fish as the special natural resources; with local knowledge such as traditional massage; local wisdom and local art and culture such as rice goddess worship, drum dance, annual making merit. The weaknesses included the lack of experience in managing tourism, lack of knowledge of marketing channels, communication and public relations. The potential tourist attractions were water and agricultural way of life, wisdom of the community, woven products made of bamboo; 2) to develop a model of village tourism which was divided into two parts: 2.1) village tourism preparation such as a meeting to clarify the guidelines, and providing tourism knowledge to the communities, and 2.2) types of tourism on the basis of the potential of community-based tourism: 1 day and 2 days 1 night.

Keywords: Tourism Development, Khong Chiam District, Pho Sai District, Mueang District, participation

วันที่รับบทความ : 9 มีนาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 1 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 2 มิถุนายน 2563

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่ง ในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ

ของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ และสามารถทำรายได้อันดับ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกอื่น ๆ ที่มีอยู่ภายในประเทศซึ่งอาจกล่าวถึง

ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ (กันติศา หิรัญประสิทธิกุล, 2563)

กันติศา หิรัญประสิทธิกุล (2563) กล่าวถึง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นับว่ามีความสำคัญต่อมวลมนุษยและสังคมโลก อันเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างกว้างขวาง รวมไปถึงทุกระดับของสังคมและช่วยส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ดังนี้

เชิงเศรษฐกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ย่อมสนับสนุนให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้จากการซื้อขายบริการและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการหมุนเวียนของกระแสการเงินไปทุกระดับของสังคมอย่างทั่วถึง สร้างรายได้ให้แก่ประเทศต่าง ๆ อย่างมากมาย ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศรายได้เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นจากการขายสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศปีพ.ศ. 2563

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณของกระแสการเงินเข้ามาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเกิด การกระจายรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตเป็นสังคมเมือง เช่น การสร้างโรงแรม การสร้างสนามบิน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภูมิภาคหรือท้องถิ่นใดที่มีแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการอำนวยความสะดวก ได้แก่ นักท่องเที่ยว เช่น ถนนไฟฟ้า ประปา ท่าเรือ และโทรศัพท์ โครงสร้างพื้นฐาน ดังกล่าวนอกจากอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวแล้วยังทำให้ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้รับความสะดวกในการดำรงชีวิตด้วย

นอกจากนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยกระดับคุณภาพของประชากรให้สูงขึ้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพที่หลากหลาย มีการสร้างงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โรงแรม ภัตตาคาร พิพิธภัณฑ์ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ทำให้การบริการแก่นักท่องเที่ยวธุรกิจขนาดย่อมประเภทต่าง ๆ และอุตสาหกรรมในครัวเรือนทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น จนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและแตกต่างจากสังคมอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาเรียนรู้และสัมผัสสำหรับนักท่องเที่ยวสังคมไทยเป็นสังคมเก่าแก่ มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบเนื่องกันมา มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชนแต่ละสังคม จึงมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นมรดกตกทอด ประเพณีปฏิบัติสืบเนื่องกัน จึงมีค่าควรแก่การสนับสนุนอนุรักษ์และฟื้นฟูให้คงอยู่ไปอย่างยั่งยืนการสนับสนุนให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว นำไปสู่ ความรักและความห่วงหาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ ในการช่วยการฟื้นฟูและอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวคือ ความสนใจในวัฒนธรรมของประเทศอื่น หรือสังคมอื่น การเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคมที่แตกต่างกันไปเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้รวมถึงรูปแบบของความคิดการปฏิสัมพันธ์ของคนในแต่ละท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละภูมิภาค เมื่อนักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่ประเทศพวกเขาเหล่านี้ จึงไม่ลืม “เจ้าของบ้านที่ให้การต้อนรับอันอบอุ่น” โดยทั่วไปแล้วมนุษย์เราสนใจภาษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม อาจรวมถึงศิลปดนตรี ภาพเขียน รูปปั้น สถาปัตยกรรม และกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ การเฉลิมฉลองและเทศกาลต่าง ๆ หรือสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรมอาจ หมายถึง อาหาร เครื่องดื่ม ความบันเทิง หรือความโอปอ้ออารี หรือหมายถึงการปฏิสัมพันธ์ของเพื่อนมนุษย์จึงกล่าวได้ว่า มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กระตุ้นให้เกิดการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินมาผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกการนำวัสดุที่เหลือใช้ หรือวัสดุที่ไม่ใช้มาทำการผลิตสินค้าตรงไหนที่ระลึกจำหน่ายได้แก่ นักท่องเที่ยวใช้เวลาว่างจากงานประจำหรือเป็นอาชีพเสริม หรือการผลิตเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นและนำรายได้เหล่านั้นมาพัฒนาคุณภาพชีวิตในครอบครัว นอกจากทำให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับตนเองและสังคมแล้ว ยังรักษาสภาพแวดล้อมให้สมดุลเช่นการนำกิ่งไม้แห้งมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก มีลักษณะเฉพาะแต่ละชิ้นไม่เหมือนกัน เป็นศิลปะที่ไม่มีรูปแบบหรือการนำเอาวัสดุที่ไม่ใช่ เช่น กระจอปเครื่องเดิมผลิตเป็นของใช้ อาทิ หมวกและภาชนะ เป็นต้น ของที่ระลึกเหล่านั้นเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือในประเทศเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศเมื่อประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งนำประโยชน์มาสู่ตนเองและท้องถิ่นอย่างยั่งยืนทำให้เกิดแนวร่วมในการรักษาและวางแผนทรัพยากรการท่องเที่ยวตลอดไป

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชน เช่น การผลิตสารคดีเรื่องราวของจังหวัดต่าง ๆ ประเทศต่าง ๆ ทำให้สาธารณะได้รู้จักและเกิดแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวหรือการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปและยังมีการรวบรวมสถิติข้อมูลเกี่ยวกับป่าไม้สัตว์ป่า สัตว์น้ำเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเชิงพัฒนาระบบเทคโนโลยีการสื่อสารด้วยระบบเทคโนโลยีปัจจุบันทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการจองที่พักในโรงแรม จองที่พักบนเครื่องบิน หาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จองที่นั่งเข้าชมดนตรี การแสดง หรือจองการนำเที่ยวในต่างประเทศ ฯลฯ เป็นที่คาดหวังกันว่าในอนาคตบริษัทตัวแทนการท่องเที่ยว อาจจะต้องหมดไปในอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูลจองสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาบริษัทนำเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยววันนี้มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อเป็นที่ยอมรับด้านการให้บริการสาขาการท่องเที่ยวของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันการแข่งขันทางการค้าขายตัวอย่างกว้างขวางและเข้มข้นแต่ละประเทศแต่ละภูมิภาคต่างสร้างระบบคุณภาพเพื่อให้เกิดการผลิตสินค้าที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคเช่นการนำเอาระบบคุณภาพ ISO 9000 ซึ่งเป็นที่ยอมรับในนานาประเทศดังนั้นสินค้าส่งออกที่มีคุณภาพจึงสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้หรือสินค้าที่มีความแตกต่างและคุณภาพดีจากสินค้าประเภทเดียวกันจึงสามารถแข่งขันกันได้เป็นต้นจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลผลิตที่เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่นในประเภทเดียวกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเหล่านี้มีความแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ หรือภูมิภาคอื่น ๆ และเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางมาซื้อผลิตภัณฑ์เหล่านี้ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ มีการกระจายรายได้เป็นสูตรประชากรทุกระดับชั้นของประเทศและก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนให้เจริญเติบโตผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตลอดปี และแตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละภาคของประเทศ จึงส่งผลให้เกิดผลดีต่อกันนักท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเลือกสรรบริการต่าง ๆ และความต้องการบริการผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยววันนี้ไม่มีขอบเขตในการจำกัดจำนวน นอกจากนี้ยังสามารถท่องเที่ยวยังดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพทำให้คุณภาพของประชากรดีขึ้นอย่างทั่วถึง ทำให้ชุมชนขยายตัวลดการย้ายถิ่นฐานของประชากรระหว่างท้องถิ่นและชุมชนให้ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งมาตรการรักษาความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐนอกจากนี้การเดินทางท่องเที่ยวยังทำให้

เกิดการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมเสริมสร้างสันติภาพความเข้าใจอันดีต่อกันและเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูเผยแพร่วัฒนธรรม และคุณภาพของประชาชน ดูอากาศได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมดังต่อไปนี้

ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน ขอให้เกิดการกระจายรายได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่น การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต

ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมของประเทศ ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น คำนึงความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชนท้องถิ่น ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกจำหน่าย ช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี ส่วนปัญหาการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทางให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวลำบาก

จากความเป็นมาและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผู้วิจัยจึงสนใจ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ในจังหวัดอุบลราชธานี แบบมีส่วนร่วม โดยความรู้ที่ได้ในการวิจัยจะเป็นองค์ความรู้ให้กับผู้นำชุมชนสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง

1.2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ในจังหวัดอุบลราชธานี

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชนในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ในจังหวัดอุบลราชธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

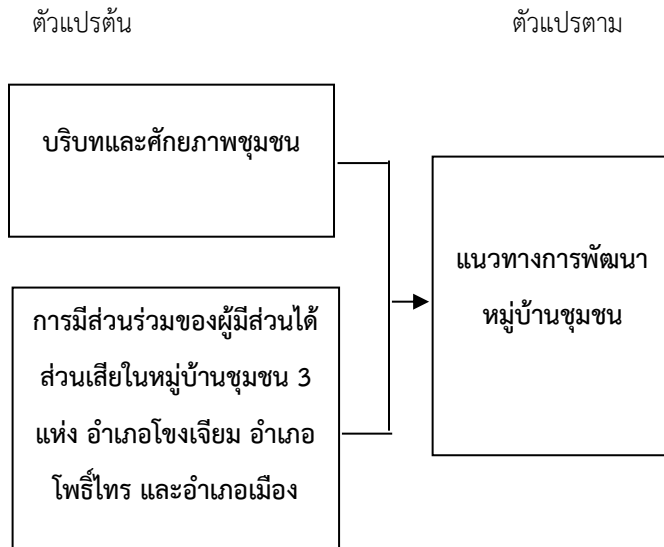
ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย ประชากรวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีรายละเอียดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ วิสาหกิจชุมชนอำเภอเมือง มีประชากรทั้งสิ้น 221,923 คน มีชุมชน 299 ชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 30 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบริหารจัดการชุมชน และมีส่วนร่วมในชุมชน อำเภอโขงเจียม มีประชากรทั้งสิ้น 37,742 คน เป็นวิสาหกิจชุมชน 41 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 20 คน เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบริหารจัดการชุมชนและมีส่วนร่วม อำเภอโพธิ์ไทร มีประชากรทั้งสิ้น 46,792 คน เป็นวิสาหกิจชุมชน 162 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 20 คน เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบริหารจัดการชุมชนและมีส่วนร่วม รวมกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ 70 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย บริบทชุมชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชน การมีส่วนร่วมในชุมชน

ขอบเขตพื้นที่ ประกอบด้วย พื้นที่วิสาหกิจชุมชนอำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตด้านเวลา เดือนตุลาคม 2562 - กรกฎาคม พ.ศ. 2563

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากร ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน อำเภอโขงเจียม อำเภอโพธิ์ไทร และอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 502 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ประชากรประชาชนที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน การมีส่วนร่วมและมีส่วนได้ส่วนเสีย รวม 70 ตัวอย่าง โดยมาจาก อำเภอโขงเจียม จำนวน 20 คน อำเภอโพธิ์ไทร จำนวน 20 คน และอำเภอเมือง 30 คน จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมทำกิจกรรม การบริหารจัดการชุมชน ฐานข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ ตลอดจนบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากหัวหน้าชุมชนแต่ละแห่งเก็บให้และมาจากฐานข้อมูลการวิจัยระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และนำมาจากรายงานข้อมูลชุมชนในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล แหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้สังเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นประเด็นและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวแปร เพื่อนำผลมาสรุปเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากเอกสารวิชาการที่ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาตรวจสอบเพื่อทำการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในวิสาหกิจชุมชนต่อไป

3. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อ 1. ด้านบริบทชุมชนและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยปลูกข้าว เป็นส่วนใหญ่ และมีการค้าขายเล็กน้อย ไม่มีอุตสาหกรรมที่มาสร้างโรงงาน เพื่อจ้างเป็นแรงงาน รูปแบบสังคมจึงเป็นสังคมชุมชน สมาชิกชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ วิถีชีวิตของชุมชนที่น่าสนใจได้แก่ การจับปลาเล็กปลาน้อยมาตากแห้ง และทำปลาอย่างจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการล่องแพเพื่อจำหน่ายอาหารตามริมฝั่งแม่น้ำ มีการทำบุญ เพื่อฉลองพระเจ้าอินแปลงเป็นประจำปี มีกลองยาวเพื่อความ

สนุกสนาน การจัดการท่องเที่ยวจัดตามทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น มีวัดที่สวยงามหลายวัดที่จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวได้ หัวหน้าชุมชนมีความเข้มแข็ง และชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดเวลา ทั้งมีส่วนร่วมจากบรรพบุรุษ และคนรุ่นใหม่ในชุมชนก็มีส่วนร่วมได้ จุดอ่อนชุมชนขาดการบริหารจัดการขาดประสบการณ์ในการท่องเที่ยว จึงขาดความรู้และประสบการณ์ในการท่องเที่ยวชุมชน ขาดช่องทางจำหน่ายสินค้าจากชุมชนไปถึงมือลูกค้า ขาดความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารการตลาด ขาดการประชาสัมพันธ์จากบุคคลภายนอก ขาดการสืบทอดความรู้

ข้อ 2. ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว ขาดสิ่งดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยว ด้านอำนวยความสะดวกให้ถึงแหล่งท่องเที่ยวจากผลการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนมีรูปแบบวิถีชีวิตริมน้ำ ทำการเกษตรกรรมแม่น้ำ เช่น การปลูกมัน ข้าวโพด เลี้ยงปลา ริมแม่น้ำ จำหน่ายปลาแห้ง และผลิตภัณฑ์จากปลา เช่น ปลาสาม ปลาอย่าง เป็นต้น นอกจากนั้น ชุมชนในอำเภอเมืองที่มีการผลิตผ้าฝ้าย ผ้าไหมเป็นที่ระลึก และใช้สำหรับแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีของชำร่วยจำหน่าย

ด้านการมีส่วนร่วม พบกว่า หัวหน้าชุมชนเข้มแข็งและเป็นการสืบทอดจากคนเก่าแก่จนถึงคนรุ่นใหม่ แต่ขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการเวลา เพื่อผลิตภัณฑ์ได้จำหน่าย ขาดการตลาดในการกระจายสินค้าไปถึงมือนักท่องเที่ยว จากการศึกษาโดยละเอียดแล้วพบว่า ควรเตรียมการก่อนมีการจัดการโดยจัดการประชุมพัฒนาและจัดกิจกรรม

จากผลการวิจัยบริบทชุมชนและศักยภาพชุมชนสรุปได้ว่า ควรจัดการพัฒนาแห่งการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้น ก่อนการพัฒนาแบบการท่องเที่ยว ควรมีการเตรียมการก่อนการจัดแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจัดท่องเที่ยวชุมชน มีการศึกษาดูงานจากชุมชนท่องเที่ยวอื่น ซึ่งคณะกรรมการมาจากผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน มีการรวมการที่ปรึกษาจากหน่วยงานภาครัฐและ

เอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมาจากสถานศึกษา จัดแผนการพัฒนาการจัดการตลาด การบริหารจัดการ จนกระทั่งได้แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับการมาท่องเที่ยวชุมชนที่เหมาะสม โดยได้รูปแบบที่เหมาะสม ได้แก่ การท่องเที่ยว 1 วัน และแบบ 2 วัน 1 คืน เพื่อจะได้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวได้

4. อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยด้านบริบทชุมชนและศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีอาชีพรับจ้าง และทรัพยากรท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัด และผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (พัทธ์พสุตม์ สาธุนุวัฒน์ และคณะ, 2562) วิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านชุมชน (OTOP Village) หมู่บ้านหนองสรวง ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บริบทชุมชนและทรัพยากรท่องเที่ยวของอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรมีอาชีพเป็นเกษตรกร ทำนา ค้าขาย และทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่ริมแม่น้ำ วัดขาดทรัพยากรดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยว ผลจากการวิจัยจากการมีส่วนร่วมพบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งจึงมีส่วนร่วม โดยหัวหน้าชุมชนเข้มแข็งจึงสืบทอดการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นเก่าถึงคนรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (พัทธ์พสุตม์ สาธุนุวัฒน์ และคณะ, 2562) เช่นเดียวกัน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 การวิจัยมีระยะเวลาสั้น จึงไม่ได้มีการศึกษาเชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร

5.2 ควรมีการวิจัยในชุมชนที่มีการจัดระเบียบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว

5.3 ควรให้มีกรรมการและสถานศึกษาให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

5.4 ควรมีการประชุม สัมมนาท่องเที่ยวให้องค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากท้องถิ่น การตลาด การกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว

5.5 ควรจัดทำรูปแบบที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว

5.6 ควรวิจัยความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยว

6. เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). ตอบโจทย์

ท่องเที่ยวชุมชน. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม

2561, จาก

<http://www.thairath.co.th/content/1110939>.

กันติศา หิรัญประสิทธิ์กุล. (2563). พฤติกรรมการ

ท่องเที่ยวของชาวต่างชาติที่มาเที่ยวใน

ประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระปริญญา

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ

จัดการ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิราภรณ์ แก้วมณี. (2557). การจัดการการท่องเที่ยว

โดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงชุมชน. หลักสูตรปริญญาศึกษา

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา,

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิราพร บุญยิ่ง. (2562). การส่งเสริมความรับผิดชอบ

ต่อสังคมของผู้ประกอบการวิสาหกิจ

ท่องเที่ยวชุมชนโดยแบบมีส่วนร่วมอย่าง

ยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี. **วารสาร**

วิทยาการจัดการปริทัศน์, 21(1), 87-94.

ดวงใจ กาญจนาพันธ์. (2555). แนวทางการส่งเสริม

การท่องเที่ยวในประเทศไทยของ

นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นกลุ่มสตรีวัยทำงาน.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ธีร์ ธีระจินดา. (2555). การส่งเสริมการท่องเที่ยว

สำหรับผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นในตลาด

ท่องเที่ยวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยา

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์

การกีฬา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทาง**

พฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์

อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ, เสรี วงษ์มณฑา, ชูชนะ เดชคณา

และณัฐพล ประดิษฐ์ผลเลิศ. (2559).

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดก

วัฒนธรรมในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา.

วารสารนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 4(2),

34-45.

นภัสนันท์ ทองอินทร์. (2562). แนวทางการพัฒนา

พื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยา

เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ

นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น. **วารสารวิทยาการ**

จัดการปริทัศน์, 21(1), 33-42.

บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร. (2560). การพัฒนาและ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยคุณสมบัติ

การวัดเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี.

(2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการ

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน

บ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโดน

ป่าหน้น อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล.

วารสารสุทธิปริทัศน์, 27(83), 97-105.

ปรารธนา สถิตยวิภาวี และคณะ. (2556). โครงการ

ศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการ

พื้นที่และทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

พิฑูรย์ ทองนิม. (2558). **การจัดการความร่วมมือด้าน**

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัด

กระบี่. หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจ

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการ

ท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มนสิชา อินทรจักร. (2552). **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**

ในประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ชาวญี่ปุ่น. วารสารอิเล็กทรอนิกส์

การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 1.

ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง. (2549). **การฟื้นฟูการ**

ท่องเที่ยวชุมชนบางกอกใหญ่ให้ยั่งยืน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

วันทนา เนาว์วัน และลำยอง ปลั่งกลาง. (2556).

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน

ตำบลบางกระสัน อำเภอบางปะอิน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การประชุม

วิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.

พัทธ์พสุตม์ สารนุวัฒน์, วันทนา เนาว์วัน, สมเกียรติ

แดงเจริญ และเพ็ญภา หวังที่ซอบ. (2562).

การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้าน

ชุมชน (OTOP Village) หมู่บ้านหนองสรวง

ตำบลกระแซง อำเภอบางไทร จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. วารสารวิทยาการ

จัดการปริทัศน์, 21(1), 25-33.

สิทธิ์ ชีรสิทธิ์. (2550). **เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย.**

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cochran, W.G. (1953). **Sampling Techniques.**

New York : John Wiley & Sons.

